

בעניין:

1. אבו נאעסה, ת"ז [REDACTED]
2. המוקד להגנת הפרט מיסודה של ד"ר לוטה זלצברגר –

ע"ר מס' 580163517

ע"י ב"כ עוה"ד נדיה דקה (מ"ר 66713) ו/או דניאל שנהר (מ"ר 41065) ו/או תהילה מאיר (מ"ר 71836) ו/או אהרון מיילס קורמן (מ"ר 78484) ו/או מייסא אבו סאלח אבו עכר (מ"ר 52763)

מהמוקד להגנת הפרט מיסודה של ד"ר לוטה זלצברגר
רח' אבו עוביידה 4, ירושלים, 97200
טל: 02-6283555; פקס: 02-6276317

העותרים

- נגד -

1. המחלקה לחקירת שוטרים
2. מחלקת עררים בפרקליטות המדינה
3. היועץ המשפטי לממשלה
4. משטרת ישראל

ע"י פרקליטות המדינה
משרד המשפטים, ירושלים

המשיבים

עתירה למתן צו על תנאי

מוגשת בזאת עתירה למתן צו על תנאי, המופנה אל המשיבים והמורה להם לבוא וליתן טעם, כדלקמן:

- א. מדוע לא תבוטל החלטת המשיבה 2 לדחות את הערר שהגיש העותר 1 על החלטת המשיבה לסגור את תיק מח"ש 1755/2020.
- ב. מדוע נמנעו המשיבים 1-2 מלבצע פעולות חקירה בסיסיות על מנת למצות את הבדיקה עד תום בטרם התקבלה החלטתם על סגירת התיק.
- ג. מדוע לא הפעילו את סמכותם, לבדוק במהירות הראויה וביעילות הנדרשת את תלונת העותר 1 שהועברה אל המשיב 1, בדבר חשדות לשימוש בעינויים ו/או ביחס אכזרי ו/או בלתי אנושי ו/או משפיל על-ידי שוטרים, באופן שלא יסכל את האפשרות לנהל חקירה אמיתית בגין תלונות עצורים נגד שוטרים.

ד. מדוע לא יגדירו המשיבים נוהל של בדיקת אירועי אלימות נגד עצורים בכלל וקטינים בפרט בעניין חשד לשימוש בעינויים ו/או ביחס אכזרי ו/או בלתי אנושי ו/או משפיל בידי שוטרים, כאשר על נוהל זה ליצור, בין היתר, סד זמנים סביר לבדיקה, ומנגנון המבטיח השגת הראיות הרלוונטיות בטרם השמדתן.

ואלה נימוקי העתירה

השמירה על שלטון החוק היא משימה משותפת – ומלאכה משותפת – לכל רשויות המדינה, גם בהקשר האיזון העדין שבין ביטחון וזכויות. עלינו כמדינה, כרשויות אכיפה ותביעה וכרשות שופטת לבדוק ללא הרף את מעשינו ואת מחויבותנו להגן על ערכי היסוד הדמוקרטיים בביקורת עצמית מפוכחת ופוקחת. (דברי כב' השופט (בדימוס) רובינשטיין בבג"ץ 1265/11 הועד הציבורי נגד עינויים בישראל נ' היועץ המשפטי לממשלה, (6.8.2012).

1. עתירה זו עוסקת בהפרה של המשיבים את החובה המוטלת עליהם ביחד ולחוד לנהל חקירה אפקטיבית של אירוע אלימות ושימוש בכוח שלא כדין של שוטרים נגד קטין בעת מעצרו וחקירתו. ליתר דיוק, העתירה דנה בנושא המעקב והפיקוח של רשויות אכיפת החוק במדינת ישראל בכל הנוגע לחקירות, מעקב ופיקוח שאמורים למנוע מקרים של עינויים, יחס בלתי אנושי, אכזרי ומשפיל.
2. יתרה מזו. התלונה עליה נסבה העתירה עוסקת בעניין רגיש עוד יותר מהרגיל בסוגיה קשה זו – אלימות שוטרים נגד קטינים. במסגרת התלונה בעניינו של העותר 1 (להלן: **העותר**) הועלתה גם הסוגיה העקרונית של פגיעה בקטינים וחסרי ישע, אך למרבה הצער וכפי שקורה בתלונות רבות מדי שנה, התלונה נסגרה ללא חקירה פלילית, כתב אישום או העמדה לדין.
3. הסוגיה העקרונית הועלתה במסגרת התלונה הפרטנית מאחר שהמשיבים ממאנים לבחון סוגיות רוחביות בהיעדר מתלונן ספציפי. דא עקא, העלאת העניין העקרוני במסגרת התלונה לא זירזה כהוא זה את טיפול המשיבים בה, וכפי הנראה אף לא הביאה לשינוי מערכת כלשהו.
4. מנגנון בדיקת התלונות אותו מפעילים המשיבים, ועליו הם מופקדים, הביא כאמור, לסגירתן של תלונות רבות בשנים האחרונות, ללא חקירה פלילית, כתב אישום או העמדה לדין. התנהלותם של המשיבים ואופן בירורם את התלונות, והחסינות המוחלטת שהם מעניקים לאנשי המשטרה מפני חקירה פלילית והעמדה לדין, הם המאפשרים, יחד עם שורה של אמצעים משפטיים נוספים, את העדר הפיקוח המוחלט על הנעשה בהקשר זה, ומייצרים הגנה משפטית ללא סייג לאותם שוטרים.
5. התוצאה אליה הגיעו המשיבים בעקבות התלונה נשוא העתירה, מצביעה יותר מכל על מחדלו של מנגנון בירור התלונות שמקיימים המשיבים, לפיה תלונות אלו

מטופלות על ידי גורם שעצמאותו נתונה בספק, דבר המוביל להמלצה על סגירת התלונה ברוב המכריע של המקרים, המלצה המאומצת על ידי הגורם המוסמך בפרקליטות.

6. העותרים יטענו כי ההסדר הקיים, המביא לסגירתן הגורפת של תלונות רבות, מנוגד ללשון החוק ולהוראות הדין והינו פגום מיסודו, ויש בו כדי לערער תפיסות צדק בסיסיות. ההסדר הקיים נעשה בהעדר סמכות, פוגע בזכויות יסוד, מביא לחוסר סבירות קיצוני ומנוגד לדין הבינלאומי ולהתחייבויותיה של ישראל על פיו, הן בהקשר של האמנה בדבר האיסור על עינויים ויחס אכזרי ובלתי אנושי והן בהקשר של האמנה בדבר זכויות הילד. יש להורות על ביטול ההסדר הקיים, ולקבוע כי תלונות על עינויים והתעללות ייחקרו במסגרת חקירה פלילית עצמאית ואפקטיבית.

7. ההסדר הקיים אף סותר חזיתית את הקביעה של בית המשפט הנכבד לפיה על גוף כמו המשיב 1 מוטלת חובה כפולה לערוך בדיקה ממצה ויסודית של חשדות בפלילים. יפים דבריו של כב' המשנה לנשיאה נ' הנדל בבג"ץ 7502/20 אבו סביח נ' מח"ש (19.12.2021)(פורסם באר"ש):

.. דעתי היא כי עת מדובר על גוף כמחלקה לחקירות שוטרים – קרי, גוף האמון באופן בלעדי על בחינת פעולות שוטרים – מוטלת עליו חובה כפולה ומכופלת לערוך בדיקה ממצה ויסודית של חשדות לפלילים. זוהי חובתה של המחלקה הן כלפי האינטרס הציבורי הרחב, והן כלפי "מפוקחיה", קרי שוטרי משטרת ישראל שאף להם, כפרטים וכארגון, אינטרס בבירור מהיר וממצה של האמת. **אומר כי תחושתי האישית היא – על סמך מקבץ של תיקים שהובאו לעיוני בתקופה האחרונה, ובוודאי אינם בגדר מדגם "מדעי" מייצג, כי יש להקפיד יותר על ביצוע יסודי וזריז של חקירות כלפי לובשי מדים החשודים בניצוח כוחם לרעה.** (ההדגשות הוספו, נ.ד.).

8. כאן המקום לציין כי המוקד להגנת הפרט (להלן: **המוקד או המוקד להגנת הפרט**), הוא העותר 2, מייצג מספר רב של אסירים ועצורים, המתלוננים, בין היתר, על אלימות מצד שוטרים, בעת מעצרו או כאשר היו נתונים תחת משמורתם ואחריותם. במסגרת הטיפול בתלונות הללו, פנה העותר 2 למשיב 1 על-מנת שיפעל ויביא לחקר האמת בכל הנוגע לתלונות, ובמידת הצורך, אף להענשת אחראים, אם יימצאו כאלה, לאלימות והתעללות מצד השוטרים. דא עקא, במהלך הזמן התברר לעותר כי טיפול המשיב 1 בתלונות המועברות אליו אינו משיביע רצון, בלשון המעטה. קיים חשש, כי התנהלות זו מסכלת למעשה את האפשרות של מיצוי יעיל של הדין עם הגורמים הרלוונטיים במשטרת ישראל, שיתכן והפרו את האיסורים המוחלטים על עינויים ועל יחס בלתי אנושי, משפיל ואכזרי, במהלך מילוי תפקידם. דברים אלה מקבלים משנה תוקף עת מדובר בקטינים הנעצרים והמוחזקים במשמורת ותחת אחריותם.

9. במקרה הפרטני שלפנינו, פנה המוקד בתלונה בשמו של העותר 1 (להלן: [REDACTED]), בה העלה כאמור גם את העניין העקרוני של התעללות בקטינים בעת מעצרים וחקירות, ביום 17.2.2020, דהיינו לפני כשנתיים. מאז, הליכי הבדיקה וסגירת התיק ארכו כשנתיים ובסופו של יום הובילו למסקנה של העדר התאמה להליך פלילי, כאשר התנהלות אחרת ולפי לוח זמנים אחר הייתה מאפשרת השגת ראיות שיבססו את החלטת המשיב באופן ראוי. זאת, למרות שהסוגיה בה עוסקת התלונה הזו היא בנפשה של מדינת ישראל, ומדובר באינטרס ציבורי חשוב מאין כמותו – האינטרס שלא ינהגו בקטינים ביחס משפיל, לא אנושי או אכזרי, ואף בעינויים, ובפרט, בעצורים שהם קטינים. אולם, בלא צעדי חקירה אפקטיביים וממשיים, הנקטים במהירות ובשקידה הראויות, כיצד ניתן לשמור שאכן לא תבוצענה עבירות על איסור חמור זה? בעניין זה, למשיבים הפתרוני. לעותרים מצידם לא נותר אלא לפנות בבקשה לסעדו של בית משפט נכבד זה, בתקווה שצעד זה יניע את טחנות הצדק, שנדמה כי "נתקעו".

הצדדים

10. **העותר 1**, יליד 2002 תושב גינין, נעצר ביום 1.9.2019.
11. **העותר 2** הוא ארגון זכויות אדם, אשר מסייע מזה שנים רבות לאסירים ועצורים פלסטינים, הכלואים בבתי כלא בישראל, בשמירה על זכויותיהם הבסיסיות.
12. **המשיבה 1** (להלן: מח"ש), המחלקה לחקירת שוטרים, היא הגורם האמון על ביצוע חקירות של עבירות שביצעו שוטרים ועל הגשת כתבי אישום נגדם.
13. **המשיב 2**, באמצעות ראש תחום עררים, הוא הגורם האחראי על טיפול בעררים המוגשים כנגד החלטות מח"ש לסגור תיקים.
14. **המשיב 3**, היועץ המשפטי לממשלה, עומד בראש מערכת התביעה והוא בעל הסמכות האחרונה להכריע בשאלה האם יש להעמיד לדין אדם בעקבות חקירה או הגשת תלונה.
15. **המשיבה 4** הינה משטרת ישראל, הגוף שהופקד על שלטון החוק בישראל ואשר העסיק את השוטרים שפגעו בעותר, ומי שבאפשרותו להעמידו לדין משמעותי.

מיצוי ההליכים

אירוע המעצר והתלונה

16. בשעה 3:00 אור ליום 1.9.2019 נעצר העותר, קטין בן 17, על ידי שוטרי מג"ב שהגיעו אל פתח ביתו בגינין. השוטרים שהגיעו לעצרו לא הציגו צו מעצר ולא מסרו להוריו כל מידע אודות סיבת המעצר והמקום אליו היה עתיד להילקח. עם כניסת השוטרים

לביתו של העותר 1 הם נהגו באלימות שלא לצורך כלפיו וכלפי בני משפחתו ומבלי כל התייחסות לעובדה שהם מבצעים מעצר של קטין בנסיבות חריגות ביותר ובאמצע הלילה ולעיני קטינים נוספים.

17. השוטרים שנכנסו לבית ביקשו מהעותר להזדהות וכשציין בפניהם את שמו השני "██████" הם הסתערו עליו, היכו אותו באכזריות, ולא שחררו אותו עד שהציג בפניהם את תעודת הזהות.

18. ████████ נלקח מחוץ לביתו מבלי שאפשרו לו להתלבש בצורה הולמת לפני הוצאתו מביתו ואף לא אפשרו לו להיפרד מהוריו, הם רק נתנו לו לנעול נעליים. השוטרים התעקשו כי ████████ שיקר להם לגבי זהותו ובעקבות כך הם הרביצו לו.

19. העותר נקשר על ידי השוטרים באמצעות אזיקי פלסטיק, כאשר ידיו נקשרו לאחור ובאופן מהודק. העותר ביקש כי ישחררו את הקשירה מכיוון שהדבר כאב לו עד מאד, ונענה באלימות ומכות מצד השוטרים. כל זה קרה כשעיניו של העותר היו קשורות.

20. העותר הושב על רצפת הגיפ, בכריעת ברך וראש כלפי מטה. במהלך הנסיעה הוא היה חשוף לאלימות שוטרים אשר היכו אותו, בין היתר, באמצעות נעליהם. לפי הערכתו של העותר הגיפ נסע במשך שעות, כי במהלך הנסיעה יצא אור היום.

21. בתום הנסיעה, העותר נלקח לבדיקה רפואית, שם לא הופנו אליו שאלות לגבי אלימות שוטרים כלפיו. רק עם הבאתו לבדיקה הורידו השוטרים את האזיקים, כשידיו היו כבר נפוחות בשל האיזוק המהודק.

22. עם תום הבדיקה הרפואית, נשלח העותר לצינוק במתקן החקירות של שב"כ "קישון" שם הוחזק בתנאים קשים במיוחד במשך 7 ימים. יצוין, כי העותר לא ידע למסור בוודאות שם המקום בו הוחזק בתנאי בידוד במשך שבעה ימים, ורק בעקבות הגשת תלונה למבתי"ן על אלימות נגד קטין בחקירה על ידי חוקרי שירות הביטחון הכללי, נודע לעותרת 2, כי הנ"ל הוחזק בוודאות במתקן החקירות בבית מעצר "קישון".

23. בהמשך לדברים הנ"ל החליט העותר להגיש תלונה נגד אלימות הכוח העוצר. תלונה זו הוגשה ביום 17.2.2020 והופנתה אל הפרקליטות לעניינים מבצעיים, משסבר העותר כי מדובר בחיילים של הצבא.

העתק מתלונת העותר מיום 17.2.2020 אל הפרקליטות לעניינים מבצעיים מצורף ומסומן ע/1.

24. ביום 16.4.2020 התקבל במשרדי המוקד, מכתב מאת הפרקליטות לעניינים מבצעיים ובו הודיעו, כי לאחר בירור שנערך על ידם, נמצא כי הצבא לא היה מעורב באירוע,

אלא כוח ימ"ס. באותו מכתב הודיעו על העברת הטיפול בתלונה למח"ש באותו יום, קרי ה- 16.4.2022.

העתק ממכתב הפרקליטות לעניינים מבצעיים מיום 16.4.2022 מצורף ומסומן ע/2.

25. בעקבות המכתב האמור, ביום 13.5.2020 המוקד שלח את התלונה למשיבה 1. במסגרת התלונה התבקשה המשיבה לבדוק חשד נגד אנשי המשטרה שפעלו בשלב המעצר של העותר ביום 1.9.2019, וזאת לאחר שהללו התעללו בו, באופן המפר את האיסור המוחלט בדבר עינויים, איסור מוגבר כשמדובר בקטין, דבר הדורש, מטבע הדברים, קפדנות יתר, לשם שמירה על טובת הילד.

העתק מתלונת העותר מיום 13.5.2020 מצורף ומסומן ע/3.

חקירת התלונה, הערר והתשובה לערר

26. כבר ביום 17.5.2020, התקבל אישור מאת המשיבה 1 כי נפתח תיק מח"ש אשר מספרו 1755/2020.

העתק מאישור על פתיחת תיק מח"ש מיום 17.5.2020 מצורף ומסומן ע/4.

27. בחלוף כחודשיים, ובהעדר כל עדכון, נשלחה תזכורת אל המשיב 1 המבקשת לברר את סטטוס הטיפול בתיק. בו ביום, התקבלה תשובה לפיה התיק עודנו בטיפול כי טרם התקבלה החלטה.

העתק מתזכורת המוקד מיום 2.7.2020, ותשובת המשיב 1 מאותו יום מצורפות ומסומנות ע/5.

28. ביום 26.8.2020 שב המוקד ופנה אל המשיב 1 בתזכורת שנייה. בו ביום, התקבלה תשובה באמצעות הדוא"ל ובה נמסר כי לאחר בירור נמצא כי התיק נסגר ביום 2.8.2020 ורק בשלב זה צורף העתק מהמכתב הנושא את התאריך 2.8.2020.

העתק מתזכורת המוקד מיום 26.8.2020 ותשובת המשיב 1 מאותו יום מצורפות ומסומנות ע/6.

29. במכתב מטעם המשיב 1 הנושא את התאריך 2.8.2020 (ודוק, לא ברור מדוע הודעות חשובות מסוג זה לא נשלחות לממוען באמצעות הפקס), נמסר כי הוחלט לא לפתוח בחקירה מאחר ש"נסיבות המקרה אינן מצדיקות פתיחה בחקירה, שכן מדובר באירוע אשר ההליך הפלילי איננו מהווה מסגרת מתאימה לבירורו".

העתק ממכתב המשיב הנושא את התאריך 2.8.2020 מצורף ומסומן ע/7.

30. בעקבות האמור, פנה המוקד אל המשיב בתאריך 22.9.2020, בבקשה להעביר לידיהם חומרי הבדיקה שעל בסיסם התקבלה ההחלטה שלא לפתוח בחקירה וזאת כדי לשקול הגשת ערר על ההחלטה. בפנייה צוין כי מרוץ הימים להגשת הערר נעצר עד לקבלת חומרי החקירה.

העתק מפניית המוקד מיום 22.9.2020 מצורף ומסומן ע/8.

31. ביום 19.10.2020 התקבל מכתב מאת המשיב ובו נמסר כי תתאפשר העברת חומרי החקירה בתיק הנ"ל לצורך שקילת הגשת ערר וזאת בכפוף לתיאום מועד עם חברת "צילומעתיק". ביום 25.10.2020 נשלחה תזכורת לצורך תיאום המועד לקבלת חומרי החקירה. ביום 2.11.2020 הגיעו לידי המוקד להגנת הפרט חומרי החקירה המבוקשים.

העתק מההתכתבויות מהימים 19.10.2020 ו-25.10.2020 מצורף ומסומן ע/9.

32. ביום 15.12.2020 הוגש ערר על ההחלטה שלא לפתוח בחקירה. במסגרת הערר עמדו העותרים על החובה לקיים חקירה פלילית יסודית וממצה וללא משוא פנים, בתלונה שהוגשה בגין חשד להפרה חמורה של האיסור המוחלט לנקוט כנגד אדם בעיניו והאיסור לפעול כלפי אדם באופן אכזרי בלתי אנושי ומשפיל.

העתק מהערר מיום 15.12.2020 מצורף ומסומן ע/10.

33. דברים אלה נאמרים ביתר שאת כשעסקינן בתלונה על אלימות נגד קטין שנעצר באופן המנוגד לדין תוך חשיפתו באופן ממושך לאלימות שוטרים. העותרים הדגישו כי התלונה מצביעה באופן שאינו משתמע לשתי פנים, ובין היתר, על פגיעה בקטין וחסר ישע, וזאת על ידי רשויות האכיפה וכהגדרתה בסעיפים 368א, 368ב ו-368ג לחוק העונשין, תשל"ז-1977.

34. לשיטת העותרים, ההחלטה לסגור את התיק בנימוק שההליך הפלילי אינו מהווה מסגרת מתאימה לבירור העניין, מעוררת חשש שמא התנהלה החקירה שלא כהלכה.

35. חומרי הבדיקה שנמסרו לעותרים מעלים מספר כשלים מבניים מושרשים בעלי מאפיינים מערכתיים מובהקים ומטרידים שקיבלו גיבוי במסגרת החלטת המשיבה 2. מדובר בכשלים המשליכים באופן ישיר על עצם היכולת לבדוק באופן ראוי תלונות דומות לתלונה שבבסיס העתירה דנן, וכן על האפשרות של המתלוננים לבחון כדבעי את הטיפול בתלונה.

36. הן במסגרת התלונה והן במסגרת הערר ועל סמך עדותו מיום 14.5.2020, העלו העותרים את הטענה העובדתית, לפיה העותר, בעודו קטין היה חשוף למעשי אלימות שאירעו בעת מעצרו. למרות זאת, התיעוד שנמסר אינו מוסיף לבחינת התלונה שכן לא היה כל ניסיון לבירור טענותיו של העותר, אשר נמסרו במסגרת עדותו, מול

שוטרי הכוח העוצר, שעל פי דו"ח המשימה, מספרם 8, ובאותו דו"ח מופיע המספר האישי של כל אחד.

העתק מעדות העותר מיום 14.5.2020 כפי שנמסר על ידי המשיבה מצורף ומסומן **ע/11**

העתק דו"ח משימה מיום 2.9.2019 כפי נמסר על ידי המשיבה מצורף ומסומן **ע/12**.

37. ביום 6.1.2021 התקבל מכתב מהמשיבה ובו נמסר כי לא ניתן לטפל בערר שכן פרק הזמן להגשתו עבר, וכי יש צורך להגיש בקשה להארכת מועד, מכיוון שהעתקת חומרי החקירה אינה עוצרת את מרוץ הזמנים. לא למותר לציין כי המכתב נשא את התאריך 23.12.2020, וכי הערר הוגש בפרק הזמן הקבוע בחוק ממועד קבלת חומרי החקירה.

העתק ממכתב הנושא את התאריך 23.12.2020 מצורף ומסומן **ע/13**.

38. ביום 4.2.2021 הוגשה בקשה להארכת מועד למשיבה 2, ולאחר מספר תזכורות נענתה ביום 3.3.2021 ונמסרה ההחלטה של המשיבה 2 לפיה יוארך מועד הגשת הערר עד ליום 25.3.2021.

העתק מהבקשה להארכת מועד מיום 4.2.2021 מצורף ומסומן **ע/14**.

העתק מהחלטת המשיבה 2 על הארכת המועד מצורף ומסומן **ע/15**.

39. ביום 7.3.2021 הוגש הערר בשנית יחד עם ההחלטה על הארכת המועד להגשתו. ביום 18.3.2021 אישרה המשיבה 2 את דבר קבלת הערר המחודש. ביום 21.4.2021 נשלחה תזכורת המבקשת לברר את סטטוס הטיפול בערר. ביום 22.4.2021 התקבל מענה לפיו הערר הועבר אל המשיבה 2.

העתק מהערר יחד עם ההחלטה על הארכת המועד להגשתו מצורף ומסומן **ע/16**.

העתק מהתזכורת מיום 21.4.2021 והמענה מיום 22.4.2021 מצורף ומסומן **ע/17**.

40. ביום 24.5.2021 נשלחה תזכורת נוספת המבקשת לברר סטטוס הטיפול בערר. ביום 25.5.2021 התקבל מענה המודיע, כי ביום 15.12.2020 נפתח תיק ערר במחלקת עררים שמספרו 645/21 וכי ההחלטה בתיק צפויה להתקבל עד ליום 21.11.2021.

העתק מתזכורת מיום 24.5.2021 והמענה מיום 25.5.2021 מצורף ומסומן **ע/18**.

41. בימים 8.7.2021, 22.9.2021 ו-23.11.2021 נשלחו תזכורות נוספות המבקשות לברר את סטטוס הטיפול בערר. ביום 27.12.2021 התקבלה החלטה הנושאת את התאריך 5.12.2021 ובה נמסר, כי הוחלט על דחיית הערר.

העתק מהתזכורות מהימים 8.7.2021, 22.9.2021 ו-23.11.2021 מצורף ומסומן ע/19.

העתק מההחלטה הנושאת את התאריך 5.12.2021 מצורף ומסומן ע/20.

ההחלטה הנתקפת בעתירה

42. לא למותר להזכיר, כי בבסיס התלונה עומד אירוע אלימות נגד קטין בעת מעצרו. ברי, כי החובה לשמור על שלמות גופו ונפשו של קטין המוטלת על אנשי המשטרה, רשות אכיפת החוק העליונה בישראל, הינה חובה מוגברת הנובעת באופן ישיר מעקרון טובת הילד המוכר במשפט הישראלי.

43. תשובת המשיבה 2 לערר אינה מצביעה כי חובות אלו עמדו בבסיס הבחינה שנערכה. המשיבה התעלמה באופן מוחלט מטענות העותר ולא עמדה על הכשלים המערכתיים עליהם הצביעו העותרים, ואף התעלמה מהעדר האפשרות של העותר, קטין בעת האירוע, להביא ראיות המתעדות את אירוע האלימות, ואף נראה שהשתמשה בחולשה מובנית זו כקרדום לחפור בו.

44. משכך התבקשה המשיבה 2, במסגרת הערר, לבחון את תיק החקירה באופן ביקורתי מתוך הגנה על האינטרסים הלגיטימיים של קורבן אלימות, ושמירה על הערך העליון של הגנה על אינטרס הציבור.

45. הצגת חומרי הבדיקה החלקיים, כשלעצמה שללה כבר בשלב מוקדם יותר את האפשרות של העותר ואת היכולת שלו לבחון את החומרים באופן ראוי.

46. על סמך התעלמות המשיבה מטענות העותרים, המשיבה 2 ביססה את החלטתה לפיה העניין אינו מתאים להיבחן במישור הפלילי.

47. בהחלטתה, מסבירה המשיבה 2 כי עדותו של העותר אינה קוהרנטית ומעלה תמיהות וסתירות, וזאת בהתייחסו לסיבה שגרמה לשוטרים להכות אותו. את המשיבה 2 לא הטרידה העקביות שבטענה על אלימות השוטרים בעת המעצר שעולה, בין היתר, מדו"ח המשימה המצורף כע/12. לטענת המשיבה 2 העובדה שהעותר מסר בתלונתו שהזדהה באמצעות שם אחר, סותרת את מה שנאמר בעדותו בפני המשיבה, לפיו הוא סירב להזדהות. אדם סביר אחר, שלא לדבר על חוקר סביר אחר, לא היה מוצא באמור סתירה המעידה על חוסר קוהרנטיות עת היה קורא את עדותו של העותר. אדם המזדהה באמצעות שם שאינו אותו שם שהשוטרים מכירים ומחפשים, עשוי להיחשב כאדם המסרב להזדהות, ומכאן ההתעקשות של השוטרים על קבלת תעודת הזהות של העותר. מתווספת לכך האמירה של העותר לפיה הוא סירב להציג תעודת זהות, כשצעקו עליו לעשות כן, כי פחד מהשוטרים.

48. ואם כבר עסקינן בסתירות, תמוהה הסתירה בדו"ח המשימה אשר צורף כע/12, ושממנו עולה כי במהלך המעצר הופעל כוח כנגד העותר, ובו בזמן נרשם כי לא היה

שימוש בכוח. עצם ההתייחסות בתוך הדו"ח לשימוש בכוח, אף אם לשיטת השוטרים מדובר בכוח סביר, אמור לחזק את טענת העותר לפיה היה חשוף לאלימות, דבר שבחקירה עניינית ותקינה היה דורש בירור נוסף מעבר לעיון בדו"ח המשימה. מתווספת לכך העובדה שדי בסתירה זו כדי להעלות תהיות בנוגע למהימנות דו"ח המשימה עליו נשענות המשיבות.

49. כמו כן, המשיבה 2 מבססת את החלטתה על כך שלא תועדו חבלות על גופו של העותר בתיעוד הרפואי שהתקבל משירות בתי הסוהר. ראשית כל, העותרים יבקשו להדגיש, כי כידוע, על פי חוק העונשין תשל"ז-1977, לא נדרשים סימני חבלה על מנת להקים חובה לבחון מעשי אלימות, ועל אחת כמה וכמה, כשמדובר באלימות של איש בתפקיד ציבורי כלפי קטין חסר ישע. לשיטת המשיבה 2, העדר תיעוד רפואי מצדיק שלילת טענות בדבר אלימות שוטרים. זאת על אף שהעותר מבהיר היטב בעדותו שהיו לו סימנים אדומים באזור החזה וברגליים, שאמר ל"רופא בסאלס" על קיומם אך היה אדיש כלפי העניין. במצב דברים זה, נראה שהיעדר תיעוד לסימני האלימות על גופו של העותר, הינה תוצר של התנהלות פסולה מצד הרשויות ואין לזקוף זאת לחובתו של העותר ואחרים במצבו.

50. במסגרת התשובה לערר, ניתן להבין באופן מפורש שהמשיבים אינם נוקטים ולו במאמץ מינימאלי על מנת לנהל חקירה ראויה, אלא הסתפקו ב"מציאת סתירה" בדבריו של קטין, סתירה שאם הייתה כוונה רצינית לחקור את האירוע לא הייתה מתפרשת כסתירה, וזאת על מנת לייתר את הצורך בחקירת האירוע בצורה יסודית וכנדרש על ידי רשויות אכיפת החוק. לא למותר להדגיש, שבמרבית המקרים המצב בתלונות מסוג זה, הוא שגירסת המתלונן עומדת אל מול גרסת המשיבה 4, והמסקנה אליה מגיעים המשיבים בכל מקרה דומה, הינה שגרסת המשיבה 4 גוברת על גרסת המתלונן. מעבר לכך, נראה שזה מקור הבעיה המובילה למערך הלא אפקטיבי, בלשון המעטה, בחקירת מקרים מסוג זה.

51. מחומרי הבדיקה עלה באופן חד משמעי, כי לא נעשה מאמץ ולו מינימאלי על מנת לברר מול השוטרים אשר לקחו חלק באירוע המעצר ואשר המספר האישי של כל אחד מהם מופיע בדו"ח המשימה המצורף כע/12. לא זו אף זו. לא הוצג כל מזכר שמנסה לעמת את טענות העותר אל מול טענותיהם. לא נגבו עדויות ואף לא התבקשה עדותם של בני המשפחה אשר היו עדים לחלק מאירועי האלימות, ואף חלקם היו קורבנות אלימות בעצמם.

52. במערכת חוק מתוקנת, היה צפוי מהמשיבים שיפעלו לשם התוויית מדיניות שתאפשר לעותר ואחרים במצבו להתגבר על הקושי המוצב בפניהם לצורך הבאת ראיות שאין ביכולתם לספק באף מקרה. הרי חקירת אירועים מסוג זה הינה שונה מחקירת אירוע אלימות רגיל שמתרחש ברחוב, בו צפויים עוברי אורח להיות עדים ואף קיימת אפשרות לתיעוד חזותי נייטרלי, שלא תלוי בצד שגורם לאלימות ומבצע את העבירה.

53. במצב הדברים המתואר לעיל, אילו הבדיקה הייתה מתבצעת בלב פתוח ונפש חפצה, הייתה מובילה לתוצאה אחרת. אילו המשיבים פעלו באופן הנדרש, היו צריכים ליתן משקל כבד לטענות העותר אשר קיבלו אישור בחומרי החקירה הדלים שהוצגו לעיל, וזאת באופן כזה שיגרום להם לפנות לשוטרים שנכחו בעת המעצר בניסיון להשלים את התמונה בצורה בסיסית ביותר. משלא נעשה דבר בסיסי זה, נראה שהמשיבים לא ערכו בדיקה רצינית של הטענות שהועלו ולא לקחו לתשומת ליבם את הכשלים המערכתיים אשר הצביעו עליהם העותרים. נהפוך הוא! המשיבים פעלו באופן המשריש עוד יותר כשלים אלה.

54. ההתנהלות הלא תקינה, בלשון המעטה, של המשיבים הביאה להשמדת ראיות תוך סדרה של הפרות של החובות המוטלות על אנשי המשטרה. כל אלו פגעו באופן אנוש בסיכוי של ניהול חקירה אפקטיבית לאירוע של אלימות שוטרים נגד קטין בעת מעצרו במהלך הובלתו למקום המעצר.

55. כשלים אלה, אינם קשורים למקרה הספציפי הזה, והם מעידים על התנהלות קלוקלת מצד הרשויות, אשר נמנעות מלטפל באופן רציני בתלונות מהסוג הזה.

הטיעון המשפטי

56. משטרת ישראל מופקדת על אכיפת החוק, על המלחמה בפשיעה ועל שמירת הסדר הציבורי, ולצורך כך מופקדות בידיה שורה של סמכויות מרחיקות לכת, ובראש ובראשונה – המונופול על השימוש באלימות. כפי שכותב פרופ' מרדכי קרמניצר, קיימים בפעילות המשטרתית כוחות חזקים, המושכים לעבר פגיעה מופרזת בזכויות אדם:

"במקרים לא מעטים הרצון המובן לבצע בהצלחה את המשימה המיידית מניע את מבצעה.. לבחור דווקא באמצעי.. [ה]חורג ממידת הנחיצות הראויה. קיימת נטייה טבעית למצות עד תום את הכוחות והסמכויות הנתונים ולפעמים אף מעבר לכך, וקשה לתאר כוח שלא כרוכה בו סכנת השחתה. ייחודה של המשטרה בהקשר זה שבידיה מופקדות סמכויות מרחיקות לכת לפגוע בזכויות אדם, וסמכויות אלה מצויות בידי השוטר הפועל לבדו בשטח, ושמירת השליטה והפיקוח על פעולותיו מועטה ומוגבלת. שגרת העבודה של המשטרה לא יכולה שלא לשחוק את הרגישות כלפי הזכויות הנפגעות.. " ("המשטרה וזכויות האדם", פרופ' מרדכי קרמניצר, **משפט וממשל ב** 159 (1994)).

57. מעבר לחשש הממשי לפגיעה בזכויות אדם, אלימות משטרתית ושימוש חורג בכוח משפיעים על דמותה של המדינה כמדינת שלטון חוק שאמורה להגן על זכויות האזרח. בהקשר זה קבע בית המשפט העליון בע"פ 44/81 מויאל נ' מדינת ישראל, פ"ד לו(1) 505, 518-519 (1982):

לציבור יש עניין ישיר בפעילותם התקינה של המוסדות, שנועדו לשרתו, ולמטרה זו בלבד הוא מקנה סמכויות לאלה שהופקדו על תחום פעולה זה או אחר. ממילא מובן, כי שימוש מעוות בסמכויות פוגע באמינותו של המוסד, שהופקד על תחום פלוני, ומסכל את המטרה, אשר למענה כונן.

58. המשטרה נדרשת בהקשר זה לנקוט במאמצים מתמידים כדי לשמור על האיזון הנאות בין הצורך לשמור על האינטרסים של החברה להגן על השוטרים במהלך ביצוע תפקידם לבין הצורך לשמור על הזכויות של הפרט, הנפגעות כתוצאה מהתנהגות פסולה של השוטרים.

59. אמצעי ראשון במעלה להשגת המטרות האמורות הוא בדיקה של כל מקרה וכל תלונה המעלים חשש לשימוש בכוח שלא כחוק, ובמקרים המתאימים הגשת כתבי אישום או נקיטה בהליכים משמעתיים.

60. מעבר לתפקידה של מח"ש בחקירת חשדות לפלילים נגד שוטרים וניהול ההליך הפלילי הפרטני, למח"ש גם תפקיד מכריע בזיהוי דפוסים של התנהגות עבריינית בקרב אנשי המשטרה והתחקות אחר כשלים מערכתיים בתוכה. כך עולה מדו"ח מח"ש משנת 2015 המתאר את תפקידי המחלקה:

מח"ש משמשת בסופו של דבר פלטפורמה אסטרטגית עבור משטרת ישראל ועבור הציבור בישראל.. באחריות המשטרה והעומדים בראש לעשות שימוש מושכל בתוצרי עבודת מח"ש, לחדד את המסרים הערכיים של הארגון, לחנך ולהבטיח באופן שוטף עקירת עשבים שוטים המשתרבים לערוגה טובה; שהרי כידוע, המשפט הפלילי שמח"ש אמונה על אכיפתו בקרב שוטרים, אינו חזות הכל. (עמ' 3, פברואר 2016)

61. הלכה פסוקה היא כי מידת התערבותו של בית המשפט הנכבד בשיקול הדעת של רשויות אכיפת החוק היא מצומצמת במיוחד. אלא שהמקרה שבפנינו נכנס בגדרי אותם מקרים שבהם החלטת רשויות התביעה לוקה ב"חוסר סבירות קיצוני" וב"עיוות של ממש".

62. בית משפט נכבד זה הדגיש בבג"ץ 4550/94 אישה נ' היועץ המשפטי לממשלה, פ"ד מט(5) 859, 871-872 (1995) מהם מצבים אשר יקימו עילות המחייבות התערבות בית משפט זה בהחלטות רשויות אכיפת החוק:

אלה הם המפתחות שיפתחו את שערי בית המשפט הגבוה לצדק ויביאו להתערבותו בהחלטות רשויות התביעה – יועץ משפטי לממשלה או התביעה הצבאית – לעניין אי פתיחתם של הליכים פליליים (או להחלטות בדומה להן): החלטה שנתקבלה שלא ביושר או שלא בתום לב; החלטה שנתקבלה ממניעים נפסדים ולא טהורים; החלטה שנתקבלה בסתירה ברורה לאינטרס הציבורי..; בלתי סבירה בעליל;

החלטה שנתקבלה בעיוות מהותי; החלטה הנגועה במשגה היורד לשורשו של עניין

63. בעתירה זו טוענים העותרים כי החלטת המשיב 2 לדחות את הערר של העותר הינה החלטה הדורשת את התערבות בית המשפט לפי הקריטריונים המפורטים לעיל. נבקש להראות כי הימנעות מעריכת חקירה יסודית ורצינית, כאשר אפשרות של נקיטת הליכים כנגד אנשי אכיפת החוק לא הופכת לאות מתה, בנסיבות אלה, וביחס לתקיפתו של קטין חסר ישע בעת מעצרו, מהווה פגיעה קשה ביותר באינטרס הציבורי, וכי היא בלתי סבירה באופן קיצוני ומהותי, וכי היא נגועה בטעות היורדת לשורש העניין.

64. כך למשל, בית המשפט הנכבד החליט להתערב בהחלטת מח"ש במסגרת פסק הדין בבג"ץ 869/12 פלוני נ' היועץ המשפטי לממשלה (פורסם באר"ש ביום 28.2.2017), וזאת לאחר שהחליטה המשיבה 2 להימנע מהעמדתו לדין של שוטר שהחשד בכך שהטיל את מימיו על עצור. פסק הדין הורה על הגשת כתב אישום כנגד שוטר על כך שפעל באופן משפיל ואכזרי, על אף שהמשיבה 1 סגרה את התיק.

חובת המשיבים לחקור תלונות בדבר התנהלות אנשי המשטרה

65. "הכל כפופים לחוק, האזרח ורשויות השלטון כולן: מבצעים, מחוקקים ושופטים, ואף רשות אינה מעל לחוק" (אליעד שרגא ורועי שחר, **המשפט המנהלי: עקרונות יסוד**, עמ' 123). עקרון חוקיות המינהל קובע, כי לרשות מנהלית הסמכות לפעול בהתאם למה שהוסמכה בחוק.

66. עדותו של העותר, שעליו התבסס המוקד בבקשו מהמשיב הן לפתוח בבדיקה של התנהלות אנשי המשטרה בזמן מעצרו והחזקתו בתחנת המשטרה, בפרט, והן לבדוק את הסוגייה הכללית של אלימות נגד קטינים המוחזקים במשמורת, מקימה חשד לביצוע פשעים נגד עצור חסר ישע, קטין, המיוחסים לעובדי רשות האכיפה של ישראל.

67. בכדי למקם את הנושא הנדון בתוך מסגרת נורמטיבית בסיסית, עלינו להיעזר במושכלות ראשוניים בכל הנוגע לחקירה של חשדות לביצוע עבירות על-ידי מאן דהוא. שהרי מן המפורסמות היא, כי אין אדם במדינת ישראל שהוא מעל לחוק. ברוח זו, סעיף 59 לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982, מטיל חובה על המשטרה לחקור כל חשד לביצוע פשע, בזו הלשון: "נודע למשטרה על ביצוע עבירה, אם על פי תלונה ואם בכל דרך אחרת, תפתח בחקירה".

68. המסכת העובדתית כפי שפורטה לעיל, מקימה חשד לביצוע עבירות פליליות חמורות נגד עצור קטין חסר ישע, ובכלל זה חשד לעינויים ו/או יחס אכזרי ו/או בלתי אנושי

ו/או משפיל כלפיו. החשודים בביצוע עבירות על החוק הם דווקא האנשים האמונים על אכיפת החוק, ועל שמירה על שלמות גופם ונפשם של אזרחי המדינה.

69. על חומרת השימוש בעינויים ו/או ביחס אכזרי ובלתי אנושי, ניתן ללמוד מפסיקתו התקדימית של בית משפט נכבד זה בבג"ץ 5100/94 הוועד הציבורי נגד עינויים נ' **ממשלת ישראל (פורספ בנבו)**, בו הובהר, בהקשר של חקירות שב"כ, חד משמעית ופה אחד, כי עינויים ו/או התעללות ו/או יחס אכזרי ו/או בלתי אנושי כלפי נחקרים, אסורים באיסור חמור ומוחלט מבחינה משפטית, ואינם יכולים להיות מקובלים מבחינה מוסרית וחברתית. כן נקבע, כי שימוש באלימות במהלך חקירה עשוי להטיל על החוקר אחריות למעשיו, בין אם פלילית ובין אם משמעתית (שם, עמ' 836). דברים אלה נאמרים ביתר שאת כשעסקינן באנשי משטרת ישראל האמונים על שלום של האזרחים, וביתר שאת הקטינים שביניהם.

70. לא זו בלבד שעובדת היותם של החשודים בביצוע העבירות, עליהם הלנו בתלונתנו, אנשי מרות ומי שאחראים על שמירת ביטחונם של אזרחים, אין בה כדי למנוע פתיחה בחקירה נגדם, אלא שההיפך הוא הנכון. **לאור החומרה, הטמונה במעשים המיוחסים להם, ולאור מעמדם, החובה לחקור מקבלת משנה תוקף.** על היחס בין חומרת העבירה לבין מעמדו של האדם, המיוחס לו חשד לביצוע עבירה, עמד כבוד השופט (כתוארו אז) שמגר בע"פ 234/77 אשר ידלין נ' **מדינת ישראל**, פ"ד לב(1)31, בעמ' 38:

תופעות, שהן בעלות חומרה מפליגה מבחינת עניינו של הציבור ומבחינת הפגיעה באמות המידה הערכיות שעל-פיהן עליו לנהוג, מחייבות תגובה עונשית שמידתה כמידת החומרה שבמעשה. דמותו של האדם העומד לדין וסבלו האישי, מן הראוי שלא ייעלמו לעולם מעיניה של הערכאה השיפוטית הדנה במשפטו, אולם **ככל שעולה חומרתו של המעשה גם נסוגה מידת הרחמים מפני מידת הדין...** משקלו של האינטרס הציבורי בשירוש תופעות, החותרות תחת אושיות החברה, גורע מהותית מן המשקל, שאותו ניתן לייחס לבקשותיו של נאשם, העותר לאחר מעשה, כי הציבור שנגדו פשע יוותר על שיקולי הרתעה וענישה ויבכר את מידת הרחמים.

בשינויים המחויבים, הדברים יפים אף לענייננו. אמנם אין זה ברור מהו השיקול, העומד בבסיס התנהלות המשיבים בכל הנוגע לחקירת תלונות על אנשי משטרה, אולם האינטרס החזק שבשירוש תופעות פסולות, של אלימות שוטרים מסוג זה, מוכרח לגבור על שיקולים נוגדים.

71. לא זו אף זו, בחקירתם של ממלאי תפקיד ציבורי בכלל, וחקרי משטרה בפרט, מוטלת אחריות להימנע מגניזת תלונות, שעשוי להיות בהן ממש. בבג"ץ 1689/02

יעקב נמרודי נ' היועץ המשפטי לממשלה, פ"ד נז(6)49, עמדה על כך כבוד השופטת פרוקציה, בסעיף 20 שם :

פתיחה של חקירה פלילית או משמעתית כנגד ממלא תפקיד ציבורי וכנגד איש חקירות במשטרה בכלל זה, היא צעד רב משמעות ורב השלכות ביחס למערכת התפקודית עליה הוא נמנה באופן אישי. לחקירה כזו השלכה על מעמדו בתפקיד והן בחייו ברשות הפרט. השלכות ניהולה של חקירה כאמור על המערכת הציבורית ועל היחיד מחייבות זהירות רבה... בצד הזהירות המתחייבת בהחלטה על פתיחת חקירה, **מוטלת אחריות להימנע מגניזת תלונות שעשוי להיות בהן ממש, מקום שהן משקפות סטייה של איש משטרה מנורמות התנהגות, המתחייבות במסגרת מילוי תפקידו.**

הימנעות מחקירה אפקיבית פוגעת באיסור המוחלט על עינויים ו/או התעללות במהלך חקירה

72. סעיף 1 לאמנה נגד עינויים, שמדינת ישראל חתמה עליה ואף אישרה אותה, מגדיר עינויים כך :

מעשה, אשר באמצעותו נגרם במכוון לאדם כאב או סבל חמור, בין אם פיזי, בין אם מנטלי, במטרה להוציא ממנו או מאדם שלישי מידע או הודאה, להעניש על מעשה שביצע, או נחשד בביצועו, הוא או אדם שלישי, או להפחיד או לאנוס אותו או אדם שלישי; או מכל סיבה ששורשיה בהפליה מכל סוג שהוא, מקום שכאב או סבל כאמור נגרמים בידי או באישור או בהסכמה בשתיקה של עובד ציבור או אדם הממלא תפקיד רשמי, או בשידולו. אין הוא כולל כאב או סבל הנובעים מעיצומים על פי חוק, טבועים בהם או נלווים אליהם.

73. אין חולק כי המשפט הישראלי, על אחת כמה וכמה מאז חקיקת חוק יסוד : כבוד האדם וחירותו, ובצל פסיקתו התקדימית של בית משפט נכבד זה בבג"ץ העינויים, הכיר באיסור המוחלט על עינויים ו/או יחס אכזרי ו/או בלתי אנושי ומשפיל כלפי כל אדם באשר הוא, וכן בזכותו המוחלטת של אותו אדם להגנה מפני מעשים כאלה. זכות זו נגזרת מהזכות החוקתית לשלמות גופנית ונפשית, מזכותו לכבוד ובמקרה של העותר מעיקרון העל של טובת הילד. כך קבע לעניין זה בית המשפט הנכבד :

אכן, אלימות כלפי גופו או נפשו של הנחקר אינה מהווה אמצעי סביר בחקירה. **שימוש באלימות בחקירה עשוי להטיל על החוקר אחריות פלילית ומשמעתית** (בג"ץ העינויים, עמ' 836).

74. בית המשפט נכבד זה שב ושנה את מוחלטות האיסור על עינויים, או כל יחס אכזרי או בלתי אנושי אחר, כלפי עצור, ובמיוחד את החובה המוחלטת, אשר חלה על

הרשויות העוצרות, לשמור על כבודו של עצור. כך קובעת כב' השופטת פרוקצ'יה בבג"ץ 7195/08 **אבו רחמה נ' הפצ"ר**, תק-על-2009(3), 357, בפיסקה 42 לפסק הדין:

במסגרת חקירה נאסר על הפעלת עינויים, נאסר על יחס אכזרי ומשפיל כלפי עצור, והשמירה על כבוד האדם היא קו מנחה בהתנהלות חקירה מכל סוג שהוא. **האיסור על מעשי אלימות פיסיים או נפשיים הוא מוחלט.**

75. איסור זה מקבל משנה תוקף בהקשר של קטינים החשופים לאלימות משטרה, הפוגעת בנפשם ובגופם, לעתים קרובות באופן אנוש.

76. כך קרה במספר מקרים של קטינים, שנעצרו ונחקרו במתקני שב"כ, ובשינויים המחוייבים, שעדויותיהם הגיעו למוקד להגנת הפרט. אותם קטינים מעלים עדויות קשות של הפעלת אלימות כלפיהם בחקירה. הן אלימות מילולית (קללות, איומים והפחדות) והן פיזית (יריקות, דחיפות, צעקות ואף מכות ממש). שילוב זה, בין מצב מנטלי ופיזי ירוד, לבין הפעלת אלימות מצד החוקרים, מובילה בהכרח לשבירת רוחם של הקטינים בחקירה, להפללות עצמיות, שתוצאותיהן ברורות.

77. ברי כי עמידה על מתן הגנות, ולו מינימאליות, כפי שקבועות בחוק הנוער (שפיטה, ענישה ודרכי טיפול), התשל"א-1971, וכן באמנה הבינלאומית לזכויות הילד, שישראל חתמה עליה ואשררה בשנת 1991, עשויות להביא לשיפור מצבם של הקטינים, להגנה טובה יותר על זכויותיהם הבסיסיות כבני אנוש.

78. אי הסדרת מנגנון שיבטיח חקירה יעילה של מקרים בהם אנשים, שנעצרים ומוחזקים במשמורת המשטרה ונחשפים לאלימות מצד שוטרים, ובעיקר מקרים בהם מדובר בקטינים חסרי ישע, מוביל למצב בו כל אדם בתפקיד של שוטר במשטרת ישראל נהנה מחסינות מוחלטת.

79. מדובר בתלונה מפורטת על עינויים והתעללות, שאינה טומנת בחובה סתירות אינהרנטיות חמורות; בתלונה העוסקת בקודש הקודשים של שלמות גופו ונפשו של קטין, ולחופש מפני פגיעה גופנית ונפשית בקטין, בפרט כשמדובר בפגיעה בידי אנשי מרות. בתלונות מעין אלו, ידו של המשיב צריכה לרעוד, טרם שהוא חותם על החלטת סגירה של תלונה, מבלי שנערכה כלל חקירה פלילית רצינית ואפקטיבית.

80. החובה לפעול בזהירות מיוחדת כדי להבטיח כי תיפתח חקירה פלילית בכל תלונה שאיננה על פניה תלונת סרק, מקבלת משנה תוקף עת מדובר בתלונות על עינויים ו/או התעללות בעצורים קטינים.

81. קורבן עבירה שהוא עצור הנתון במשמורת המשטרה, המבקש להלין על עבירה שעבר בו איש רשות, נתקל בקשיים מערכתיים מרובים. בעבור קורבן עבירה שהוא קטין פלסטיני, שאינו מדבר את שפת המערכת, הדברים יפים שבעתיים. ראשית, בעקבות

הגשת התלונה הוא עשוי להיות חשוף למגע עם אותה המערכת שלטענתו ביצעה בו את העבירה, ולא קשה לשער כי הוא חושש להתנכלות, שכן היא זו שאמורה לחקור את תלונתו. שנית, הוא אינו דובר את שפתה של המערכת ובמובנים רבים היא נתפסת בעיניו כעוינת. על כך יש להוסיף את העובדה שלגבי קטינים הסיכוי שהם ייזמו לבדם הגשת תלונה הוא קלוש ועל כך נדרשת גם החלטה מפורשת מצד אחד ההורים לפחות.

82. בפני מתלוננים אלה עומדת שורה של חסמים משפטיים ונסיבתיים, המונעים מהם להניח תשתית ראייתית שתספק את אותם "התימוכין" בהעדרם מסרב המשיב לפתוח בחקירה פלילית. בין החסמים ניתן למנות את חזקת תקינות המינהל העומדת לרשות; היותם של המתלוננים מוחזקים במשמורת על ידי המשטרה בזמן ביצוע העבירה כלפיהם; העדר היכולת לתעד את האירוע באופן מספק.

83. בנסיבות הקיימות תלונתו של כל קטין על אלימות שוטרים שהחזיקו אותו כעצור, לעולם תסתמך על גרסתו כראיה בודדת, ולעיתים רחוקות מאד תתווסף ראייה מפלילה אחרת כגון מסמך רפואי, סימני חבלה ופצעים, שבמקרה דנן, על אף קיומם לא תועדו במסמך.

84. לא למותר לציין, כי חלק מחובת המשיב לחקור טומנת בחובה גם את חובתו לייצר תשתית ראייתית מינימאלית שתוביל בסופו של יום לחשיפת האמת ולנקיטת הליכים משפטיים פליליים נגד החשודים המעורבים. עמד על כך בית המשפט הנכבד בצינו בע"פ 721/80 תורג'מן נ' מדינת ישראל, פ"ד לה (2) 466, עמ' 474-475, (1981) כי:

מטרת החקירה המשטרית אינה מציאת ראיות להרשעתו של חשוד, אלא מציאת ראיות לחשיפת האמת, בין אם אמת זו עשויה להוביל לזיכוי של חשוד, וביים היא עשויה להוביל להרשעתו.

85. לאור עקרונות מושרשים אלה, המהווים נדבך חשוב במטריית ההגנה על זכויות האדם שמעניק המשפט הישראלי, שלח המוקד את התלונה בנוגע לאירוע האלימות אליו נחשף העותר דנן. סקירה שטחית של העדות והתלונה מלמדת על שימוש לכאורה באלימות, ביחס אכזרי ו/או בלתי אנושי ו/או משפיל כלפי קטין חסר ישע. ברי כי התנהגות זו כלפי קטין פוגעת קשות בזכותו לשלמות גופנית, נפשית ולכבוד והגנה מפני עינויים וכל יחס אכזרי או משפיל אחר, ובפרט כאשר עסקינן בקטין.

86. יוצא, איפוא, כי הימנעות מחקירה אפקטיבית של אנשי המשטרה, כחשודים בביצוע מעשי עינויים ו/או יחס אכזרי ו/או בלתי אנושי ו/או משפיל, או מיסמוסן של החקירות הללו לאורך זמן, מהווה פגיעה קשה בזכותם הבסיסית של העצורים להגנה מפני מעשים אסורים אלה, ובזכותם החוקתית לשלמות גופנית, נפשית ולכבוד. ברי כי עובדה זו מהווה גם הפרה בוטה של החובה לחקור התרחשותן לכאורה של פגיעות מן הסוג הזה. לאור העובדה שהשמירה על האיסור על שימוש באמצעים אסורים

כלפי קטינים הוא אינטרס ציבורי מן המעלה הראשונה, יש באיטיות הטיפול בתלונות בנושא פגיעה קשה באינטרס הציבורי.

87. לצערנו, לא ניתן לומר כי התנהלותו של המשיב, בכל הנוגע לחקירת החשדות האמורים, מניחה את הדעת, או, למצער, עומדת בסטנדרטים מינימליים של טיפול נאות. כפי שפירטנו בהרחבה בפרק העוסק במיצוי ההליכים לפני הגשת העתירה, **כשנתיים** חלפו מעת שנשלחה התלונה אל המשיב, ומאז מעט מאוד קרה. אלו תוצאות עגומות, בלשון המעטה. מדובר בזלזול מופגן באיסור החמור על עינויים ויחס אכזרי ומשפיל, מאחר שטיוח ואי רצון לחקור חשדות לביצוע מעשים אסורים כאלו, מוביל למצב של לית דין ולית דין, חוקר הישר בעיניו יעשה. כפי שהטעמנו לעיל, כאשר עסקינן בקטין, העניין נעשה חמור שבעתיים.

החלטה בלתי סבירה ושרירותית

88. בהחלטתם הפסולה, המשיבים קבעו, על סמך בדיקה ראשונית, כי עניינו של העותר אינו מצדיק המשך חקירה פלילית, בנימוק שמדובר באירוע אשר ההליך הפלילי אינו מהווה מסגרת מתאימה לבירורו.

89. קביעה זו אינה נסמכת על אמות מידה סבירות המתאימות לבירורן של תלונות מהסוג שבמוקד העתירה. הציפייה לפיה קטין שנחשף לאלימות שוטרים בזמן המעצר ובמהלך החזקתו כעצור, יידרש להמציא ראיות נוספות מעבר לעדותו, אינה ציפייה ריאלית, ומשמעה של קביעה זו, כי לעולם לא ייחקרו תלונות של אלימות שוטרים, כי ברוב המכריע של המקרים זאת תהיה הראיה היחידה שיוכל להציג.

90. במילים אחרות, התנהלות המשיבים במקרה דנן, התנהלות החוזרת על עצמה ברוב המכריע של התלונות המוגשות בהקשר דומה, מרוקנת מתוכנה את עצם קיומה של המשיבה 1.

91. כידוע, על החלטת הרשות המינהלית לעמוד במתחם הסבירות. על מנת שהחלטה תעמוד במתחם הסבירות, עליה להינתן תוך שקלול ואיזון נכונים בין השיקולים הרלוונטיים השונים בהם עליה להתחשב (ר' בג"ץ 341/18 **מושב בית עובד נ' המפקד על התעבורה** (פ"ד לו(3) 349, 354 (1982)).

92. מתחם הסבירות הנתון משתנה מהחלטה להחלטה, והוא נקבע, בין השאר, על פי מידת השפעתה על ההחלטה על זכויות אדם (ר' אליעזר שרגא ורועי שחר, **המשפט המינהלי** (עילות ההתערבות)(הוצאת שש, 2008, עמוד 282)).

93. ברם, לאור כל האמור, ובפרט לאור נסיבות עניינו הפרטני של העותר דכאן, שבהיותו קטין היה קורבן לאלימות ואכזריות השוטרים שעצרו אותו, אין ספק כי ההחלטה לסגור את התלונה, תוך התעלמות מוחלטת מטענות העותרים על כשלים ברורים בחקירה, היא החלטה פסולה ובלתי סבירה ומכאן יש לבטלה.

סיכום

94. לסיכום, הדין מחייב את המשיבים לחקור חשדות לעינויים ו/או יחס בלתי אנושי ומשפיל, כלפי עצורים שנעצרים ומוחזקים במשמורת המשטרה בכלל והקטינים שביניהם בפרט. על חקירה זו להיות יעילה, מהירה וממצה, בעיקר נוכח העובדה שעסקינן בתלונה של קטין, המעלה גם שאלה עקרונית בעניין אלימות שוטרים כלפי קטינים המוחזקים תחת אחריותם, עובדה שאמורה היתה לזרז את הטיפול בה, אם לא לדרוש ליזום הליך חקירה מצד המשיבים על מנת להגיע אל חקר האמת.

95. ככל שהליכי חקירה אלה מתארכים, עולה חשד כי המשיבים אינם מתייחסים ברצינות הראויה לחקירת חשדות מן הסוג בו אנו עוסקים, ויש חשש של ממש פן האיטיות וחוסר היעילות של המשיבים יובילו לסיכול האפשרות של ניהול חקירה אפקטיבית.

96. לא זו אף זו, ככל שתלונות מהסוג הנדון בעתירה דכאן נסגרות בסיטונות, הדבר מהווה עידוד לפריעת חוק דווקא על ידי הממונים עליו. העניין חמור במיוחד שעה שעסקינן בקטינים, המצויים במשמורת כוחות הביטחון. לכן, טוענים העותרים כי סגירת התיק במקרה זה היא בלתי סבירה, ודינה להתבטל.

עתירה זו נתמכת בתצהירו של העותר אשר נחתם על ידו בעודו מוחזק במעצר ובתצהירה של הח"מ אשר טיפלה בתלונה במהלך השנתיים האחרונות ועמדה בקשר עם העותר בסמוך לכל התפתחות בעניין, וזאת בשל הקשיים האובייקטיביים שבמפגש בין העותר לבין באי כוחו.

לאור כל האמור, מתבקש בית המשפט הנכבד להוציא מלפניו צו על תנאי כמבוקש, ולאחר שמיעת תשובת המשיבים, להפכו לצו מוחלט. כמו כן מתבקש בית המשפט להשית על המשיב את הוצאות העותר ושכ"ט עו"ד.

ירושלים, 10 בפברואר 2022

נדיה דקה, עו"ד
ב"כ העותרים

(ת.ש. 109280)